

ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ДАВЛАТ МЕХАНИЗМИДА ТУТГАН ЎРНИ ВА ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЮЗАСИДАН АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР

Уринбой Худобердиевич Абдуолимов

Бош прокуратура Академияси таянч докторанти

uabduolimov@inbox.ru

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада прокуратура органларининг ҳокимиятлар бўлиниши тизимидаги ўрни ва унинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштиришга оид қонунчилик нормалари таҳлил қилинган. Прокуратура органларининг давлат механизмида тутган ўрни ва ушбу орган фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштиришнинг айрим жиҳатлари юзасидан миллий қонунчиликдаги мавжуд муаммолар ва уларни бартараф этиш тўғрисида хулоса ва таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: давлат механизми, ҳокимиятлар бўлиниш принципи, ижтимоий таъминот, прокуратура органларида хизматни ўташ, мувофиқлаштириш.

ABSTRACT

This article analyzes the role of the prosecutor's office in the system of separation of powers and legislative norms to improve its organizational and legal aspects. Conclusions and proposals were put forward to eliminate existing problems in the national legislation on the role of the prosecutor's office in the State system and current aspects of improving the organizational and legal framework of the activities of this body.

Keywords: state mechanism, the principle of separation of powers, social protection, service in the prosecutor's office, coordination.

КИРИШ

Бугунги кунга келиб мамлакатимизда ҳар соҳада амалга оширилаётган кенг қамровли ва улкан яратувчилик ислохотлари дунё ҳамжамияти, халқаро экспертлар ва кўплаб бошқа давлатларнинг эътирофига сазовор бўлмоқда.

Ўзбекистон Республикасини 2017-2021 йилларда ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг алоҳида бир йўналиши айнан – Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишга қаратилгани ҳам бежиз эмас эди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги Фармони билан тасдиқланган “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини “Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури”да ҳам “II. Мамлакатимизда адолат ва қонун устуворлиги тамойилларини тараққиётнинг энг асосий ва зарур шартига айлантириш” устувор йўналиш сифатида белгиланиб, унда қонун устуворлиги ва конституциявий қонунийликни таъминлаш ҳамда инсон қадрини ушбу жараённинг бош мезони сифатида белгилаш муҳим мақсадлардан бири сифатида белгиланди.

Сўнги йилларда Ўзбекистон Республикасида қонун устуворлигини таъминлаш, фуқаролар ҳуқуқлари ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган кенг кўламли ислоҳотлар замирида, суд-ҳуқуқ тизимини тубдан ислоҳ қилиш доирасида прокуратура органлари фаолиятини ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан такомиллаштириш бўйича бир нечта муҳим норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги “Прокуратура тўғрисида”ги Қонунига мувофиқ, прокуратура органларининг асосий вазифалари қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини, Ўзбекистон Республикаси конституциявий тузумини ҳимоя қилиш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилишдан иборат. Прокуратура органларига давлат органи сифатида қонунларни аниқ ва бир хилда бажарилишини таъминлаш ва қонунларни қўриқлаш каби муҳим вазифалар юклатилган.

Прокуратуранинг давлат механизмида тутган ўрнига тааллуқли энг мунозарали мавзулардан бири – унинг ҳокимиятлар тақсимланиши тизимидаги ўрни ҳақидаги масаладир.

Бу борада илмий адабиётларда турли хил ёндашувлар илгари сурилган. Гарчи, ушбу масаладаги фикрлар доим ҳам

аниқ ва бир хил бўлмаса-да, бироқ, уларнинг умумий хусусиятлари мавжуд.

Жумладан, олимларнинг бир гуруҳи прокуратурани ижро ҳокимиятига мансублигини таъкидлашган. Масалан, рус ҳуқуқшунос олими Н.Федоров прокуратурани ташкилий жиҳатдан ижро этувчи ҳокимият таркибига киритишни таклиф қилади. Бунда, у чет эл мамлакатларининг аксариятида прокуратура ҳокимиятнинг ижро этувчи органлари таркибига киришини далил қилиб келтиради. Шу каби, яна бир гуруҳ олимлар ва амалиётчилар прокурор ваколатлари маъмурий ва императив хусусиятга эга эканлиги сабабли уни ижро этувчи ҳокимият сифатида таъкидлашади.

Олимларнинг иккинчи гуруҳи эса, прокуратура мамлакат ҳудудида қонунларнинг бажарилишини, шунингдек, қуйи ҳуқуқий ҳужжатларни қонунга мувофиқлигини текширганлиги учун ҳанузгача прокуратура ҳокимият қонун чиқарувчи тармоғининг ўзига хос “қўшимчаси” деб ҳисоблашади.

Ушбу фикр тарафдорлари қуйидаги мантиққа таянадилар: қонун чиқарувчи ҳокимият қонунлар чиқаради ва прокуратура уларнинг бутун мамлакат бўйлаб ижросини назорат қилади.

Уларнинг фикрига кўра, прокуратура қонун чиқарувчи ҳокимият механизмларидан биридир, прокурор назорати эса, ҳокимиятнинг махсус туридир, у ваколатларни бевосита қонун чиқарувчидан олиши, уларни шакллантириши ва фақат унинг олдида ҳисобдор бўлиши керак.

Масалан, рус олимларидан бири В.Ломовский прокуратура қонун чиқарувчи ҳокимият остида бўлиши керак, деб ҳисоблайди, чунки, бир томондан, қонунлар қабул қилинганидан кейин олий қонун чиқарувчи ҳокимият уларнинг бажарилишига бефарқ қараб туrolмайди. Шунинг учун, у қонунийликнинг бирлигини таъминлаш функциясини сақлаб қолади, уни бевосита, шунингдек, прокуратура органлари орқали амалга оширади.

Бошқа томондан, прокуратура, ушбу муаллиф ёзганидек, ўзига юклатилган вазифаларни бажаришда давлатда “ёлғиз” бўлолмайди, уни қўллаб-қувватлаш керак, чунки у кўпинча “энг кучли одамларга” қаршилик кўрсатиши керак, шу боис, прокуратура қонун чиқарувчи ҳокимият остида бўлиши керак.

Фикримизча, юқоридаги ҳар иккала гуруҳ олимлари Россия ҳуқуқ тизими ва амалиётидан келиб чиққан ҳолда илмий қарашларини баён қилишган бўлиб, бу қарашлар миллий ҳуқуқ тизимимизга унчалик ҳам мос келмайди.

Чунки, биринчи гуруҳ олимлари прокуратуранинг қонунлар ижроси устидан назорат билан боғлиқ фаолиятига унчалик эътибор қаратмаган бўлсалар, иккинчи гуруҳ

олимлар, аксинча, ушбу фаолиятга кўпроқ ёндашишиб, прокуратуранинг жинорий таъкибни амалга ошириш, одил судловга кўмаклашиш каби вазифаларига тўхталишмаган.

Шу ўринда, учинчи бир қараш тарафдори В.Н.Ерёминанинг таъкидлашича, “замонавий прокуратура ҳокимиятнинг ҳеч қайси тармоғига кирмайди, у ҳокимиятлар бўлинишининг шаклланаётган тизимида зарурий механизмни ифодалайди ҳамда тийиб туриш ва мувозанат тизимининг муҳим элементи ҳисобланади. Прокуратуранинг мустақиллиги – унинг қонунлар ижроси устидан назорат қилиш соҳасида муваффақиятли ишлаши учун зарур шароитдир”.

Профессор А.Д.Бойков ҳам, прокуратура давлатнинг қонунийликни назорат қилувчи органи бўлиб, унинг фаолиятини қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятларига нисбатан тенг равишда олиб боради, деб ҳисоблайди.

Худди шундай, бу борада тадқиқотлар ўтказган ўзбекистонлик ҳуқуқшунослар З.Исломов, М.Раджабова, Ғ.Алимов, И.Жасимовлар ҳам прокуратуранинг давлат ҳокимиятининг ҳеч қайси тармоғига кирмаслигини қайд этишган.

Мисол учун, профессор З.Исломов прокуратура ўз функциялари мазмунига кўра қонун чиқарувчи ёки ижро ҳокимиятига мансуб бўла олмаслигини таъкидлаган.

Шу каби, М.Раджабованинг фикрига кўра, прокуратура юқоридаги иккита ҳокимиятдан фарқли равишда қонунларнинг аниқ ва бир хилда қўлланишини назорат қилувчи давлат ҳокимият органи ҳисобланади.

Ёки, Ғ.Алимов Ўзбекистон Конституцияси нормаларини таҳлил қилиб, “прокуратура Конституцияда мустаҳкамланган давлат ҳокимияти тармоқларининг биронтасига кирмайди” деган хулосага келган.

Худди шундай, амалиётчи ҳуқуқшунос И.Жасимов Ўзбекистон прокуратураси қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятининг биронтасига кирмайдиган, функционал жиҳатдан мустақил бўлган давлат-ҳуқуқий институти эканлиги ҳақидаги мулоҳазани илгари сурган.

Фикримизча, ушбу олимларнинг прокуратуранинг ҳеч қайси ҳокимиятга мансуб бўлмаган, ўзига хос, мустақил, ҳокимиятлар орасидаги оқилона мувозанатни таъминлайдиган институт эканлиги ҳақидаги мулоҳазаларини ҳуқуқий жиҳатдан ва прокуратуранинг

тарихий шаклланиш моҳиятига кўра тўғри деб ҳисоблаш мумкин.

Бугунги кун амалиётида прокуратура органлари фаолиятини ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан такомиллаштириш борасида қилиниши лозим бўлган бир қатор масалалар мавжуд. Уларнинг айримлари бўйича олимларнинг илмий-назарий қарашлари, ривожланган хорижий давлатлар тажрибасини таҳлил қилган ҳолда фикр-мулоҳазаларимизни келтириб ўтамиз.

Прокуратура органларида хизматни ўташ тартиби Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 12 сентябрдаги ПҚ-2036-сонли қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси прокуратураси органлари ва муассасаларида хизматни ўташ тўғрисида”ги Низом билан белгиланган.

Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти ва Мажбурий ижро бюроси ходимларининг хизмати ҳам тегишлича, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 23 майдаги ПФ-5446-сонли Фармони ҳамда 2017 йил 30 майдаги ПҚ-3016-сонли Қарори билан тасдиқланган Низомлар билан тартибга солинган.

Бизнинг фикримизча, прокуратура органларида хизматни ўташ тартиби бир ёки бир нечта қонуности ҳужжати билан эмас, балки – ягона норматив-ҳуқуқий ҳужжат билан белгиланиши лозим.

Бу борада, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 майдаги ПФ-5729-сонли Фармони билан тасдиқланган “2019-2020 йилларда коррупцияга қарши курашиш Давлат дастури”нинг 17-бандига мувофиқ, 2019 йил 1 декабргача “Прокуратура органларида хизматни ўташ тартиби тўғрисида”ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш кўрсатилган.

Дастурда, ушбу Қонунда прокуратура органлари ва муассасаларида хизмат қилиш учун институционал механизмларни мустаҳкамлаш, кадрларни шаффоф танловлар асосида саралаб олишнинг мутлақо янги механизмини жорий этиш, манфаатлар тўқнашувини олдини олиш ва бартараф қилиш белгиланган эди.

Лекин, ҳозирга қадар юқорида келтирилган Қонун қабул қилингани йўқ. Шу муносабат билан, Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларида хизматни ўташга доир Қонунни қабул қилиш зарур бўлиб ҳисобланади. Ўз навбатида мазкур Қонунда Ўзбекистон Республикасининг прокуратура органларига хизматга қабул қилишга оид умумий талаблар, қабул тартиблари, мазкур идорада хизматни ўташга доир қоидалар, хизмат давомида содир этилган ножўя хатти-ҳаракатлар учун

жавобгарликнинг аниқ белгиланиши каби масалалар ўз ифодасини топиши лозим.

Ҳозирги кунда прокуратуранинг қонунчилик ижроси устидан назоратни амалга оширишнинг аниқ тартиби, мувофиқлаштириш функцияси, айрим органларнинг фаолияти устидан назоратни ташкил этиш масалалари етарли норматив асосларга эга эмас. Амалиётда ушбу масалалар, асосан, Бош прокуратуранинг идоравий ҳужжатлари билан тартибга солинган.

Бу борада, ҳуқуқшунос олим З.Ибрагимов прокурор назоратининг процессуал жиҳатларини ўзида ифодалаган ягона “Прокурорлик назорати кодекси”ни қабул қилиниши таклифини илгари сурган”.

Бизнингча, ҳозирги кунда, яъни, давлат бошқарувида жиддий ислохотлар олиб борилаётган, давлатнинг назорат функциялари мазмуни ҳали аниқлаштирилаётган ва, шу билан бирга, прокуратура органларининг ролига муносиб баҳо берилмаётган бир шароитда ушбу кодексни ишлаб чиқиш барвақтдир.

Бундан ташқари, прокуратура фаолиятига дахлдор ҳужжатларнинг кодификацияси масаласига суд-ҳуқуқ соҳасида ягона истиқболли концепциянинг мавжуд эмаслиги ҳам тўсқинлик қилади.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Фикримизча, прокуратуранинг мақомини ошириш, унинг функцияларини ва мажбуриятларини тўғри белгилаш, ушбу идорада хизматни ўташнинг аниқ тартибини ўрнатиш, фаолиятга замонавий илғор тажрибаларни жорий этиш, фаолият самарадорлигини ошириш каби муҳим масалаларни қонунга киритиш ҳамда реал амал қилишини таъминлаш ҳозирда бирламчи долзарб вазифа ҳисобланади.

Ушбу санаб ўтилган вазифалар ҳал қилинганидан сўнггина прокуратура фаолиятига оид қонунчиликни тизимлаштириш масаласини кўтариш, фикримизча, мақсадга мувофиқ бўлади.

Прокуратура органлари, яъни, прокурорлар фаолиятининг ташкилий жиҳатдан такомиллаштириш лозим бўлган йўналишларидан бири – бу уларнинг моддий таъминоти (техникаси, хизмат бинолари, зарурий жиҳозлар, воситалар ва бошқалар), уларнинг иш ҳақи, ижтимоий кафолатлари, ижтимоий ҳимояси, пенсия таъминоти қонун билан қатъий регламентланган бўлиши ҳамда бу тартиб уларнинг бошқа ҳокимият

субъектларига шубҳали ва асоссиз тобелигини келтириб чиқармаслиги лозимлиги ҳисобланади.

Прокуратуранинг мустақил фаолият юритиши учун моддий жиҳатдан давлат кафолати зарур, албатта. Яъни, прокурорнинг мустақиллиги, шунингдек, прокуратура органлари ўз вазифаларини тўғри бажариши учун етарли миқдорда бюджет маблағлари ва барча зарур ресурслар билан таъминланиши керак.

Бу борада америкалик олим Ангела Девис қуйидагича фикр билдиради: “Прокурорнинг бюджетга қарамлиги унинг мустақиллигига жиддий путур етказди. Прокурорлар жиноят ишини юритиш давомида бюджет маблағларидан эҳтиёж доирасида чекловсиз фойдалана олишлари лозим”.

Бизнинг фикримизча, прокуратура ходимларининг иш ҳақи қонун билан белгиланиши ва миқдори улар бажарадиган функциянинг аҳамиятига мутаносиб бўлиши лозим.

Ўзбекистон Республикасида прокуратура органларининг муҳим фаолият йўналишларидан яна бири – бу жиноятчиликка қарши кураш борасида фаолиятни мувофиқлаштириш, суриштирув ва дастлабки тергов ҳаракатларини юритишда қонунлар ижро этилиши устидан назорат ҳамда дастлабки терговни амалга ошириш ҳисобланади.

Прокуратура органларнинг бу борадаги ваколатлари бевосита Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, “Прокуратура тўғрисида”ги Қонун ва бошқа бир қатор норматив-ҳужжатларда ўз аксини топган.

Ҳозирги кунда жамиятнинг ҳар қандай соҳаси каби прокуратура органлари фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини ҳам халқаро стандартлар ва замонавий хорижий тажрибалардан келиб чиқиб такомиллаштириш давр талаби бўлиб ҳисобланади.

Шу муносабат билан, прокуратура оргаларининг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг жиноятчиликка қарши кураш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш ва жиноятлар юзасидан дастлабки тергов олиб боришга оид ваколатларига оид бир қатор илғор давлатларнинг хорижий тажрибаси ўрганилган ҳолда таҳлил этилди.

Жумладан, Туркия, Россия Федерацияси, Германия, Сингапур, Хитой, Қозоғистон ва бошқа бир қатор давлатлар прокуратура органларининг ушбу соҳавий ваколатларига оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари шулар жумласидандир.

Конституциямизнинг 14 боби бевосита прокуратура органларига бағишланган бўлиб, 120-моддада прокуратура

органларини ташкил этиш, уларнинг ваколатлари ва фаолият кўрсатиш тартиби қонун билан белгиланиши мустаҳкамланган.

“Прокуратура тўғрисида”ги Қонуннинг 4-моддасига кўра, прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири – бу тезкор-қидирув фаолиятни, терговга қадар текширувни, суриштирувни, дастлабки терговни амалга оширадиган органлар томонидан қонунларнинг ижро этилиши устидан назорат қилиш ҳамда уларнинг жиноятчиликка қарши кураш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш, жиноятлар юзасидан дастлабки тергов олиб боришдир.

Қонунда белгиланган ушбу ваколатлар мазмун ва моҳиятидан келиб чиқиб, прокуратура органларининг тергов фаолиятидаги йўналишлари қуйидагича ҳисоблаш мумкин:

- жиноятчиликка қарши кураш борасидаги фаолиятни мувофиқлаштириш.
- суриштирув, дастлабки терговни амалга оширадиган органлар томонидан қонунларнинг ижро этилиши устидан назорат қилиш.
- дастлабки терговни амалга ошириш.

Жиноятчиликка қарши кураш борасидаги фаолиятни мувофиқлаштириш фаолиятига кўра, “Прокуратура тўғрисида”ги Қонунга асосан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар жиноятчиликка қарши кураш самарадорлигини таъминлаш мақсадида тезкор-қидирув фаолиятни, терговга қадар текширувни, суриштирув ва дастлабки терговни амалга оширадиган тегишли органларнинг фаолиятини мувофиқлаштириши белгиланган.

Мазкур органлар фаолиятини мувофиқлаштириш учун прокурор мувофиқлаштирувчи кенгаш чақиради, ишчи гуруҳлар ташкил этади, зарур ахборот, шу жумладан статистика маълумотларини талаб қилиб олади, қонунчиликка мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

Ҳозирги кунда амалдаги қонунчиликда прокуратуранинг суриштирув ва дастлабки тергов органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш борасидаги ваколатлари, қўллайдиган таъсир чоралари, назорат ҳужжатлари ҳақида тегишли нормалар мавжуд эмас.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги иштирокчи давлатларининг Парламентлараро Ассамблеясининг 2006 йил 16 ноябрдаги 27-сон йиғилиши (27-6-сонли қўшма қарор)да қабул қилинган “Прокуратура тўғрисида”ги намунавий қонун (12-

боб)да прокуратуранинг жиноятчиликка қарши курашувчи органлар, шу жумладан суриштирув ва дастлабки тергов органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш борасидаги ваколатлари, қўллайдиган таъсир чоралари, назорат ҳужжатлари акс эттирилган.

Шунга қўра, Ўзбекистон Республикасининг “Прокуратура тўғрисида”ги Қонунида прокуратуранинг жиноятчиликка қарши курашувчи, шу жумладан суриштирув ва дастлабки тергов органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш борасидаги вазифа ва ваколатларини янада аниқ кўрсатиб ўтиш мақсадга мувофиқ.

Бундан ташқари, суриштирув ва дастлабки тергов органларининг фаолиятини мувофиқлаштиришда кенгаш фаолиятини сифат жиҳатдан янги босқичга олиб чиқиш ҳамда самарадорлигини ошириш мақсадида ушбу фаолиятни электрон дастур жорий этиш орқали рақамлаштириш таклиф этилади.

Бунда мувофиқлаштирувчи кенгаш режасини ишлаб чиқиш ва келишиш, ижрога юбориш, режа бўйича таҳлилий маълумотларни тўплаш, мувофиқлаштирувчи кенгаш йиғилишларини белгиланган муддатларда ўтказиш, кенгаш қарори лойиҳасини келишиш учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга юбориш, қарорни имзолаш, ижрога қаратиш ҳамда ижроси бўйича ахборотларни жамлаш ишларини ягона дастур асосида йўлга қўйилишига эришилиб, ортиқча вақт ва сарф-харажатларни тежаш имконини беради.

ХУЛОСА

Юқорида келтирилган фикр-мулоҳазалар, илмий-назарий қарашларни умумлаштирган ҳолда қуйидагиларни хулоса қилиш мумкин:

биринчидан, прокуратуранинг тарихий шаклланиш моҳиятига қўра, ушбу органнинг ҳеч қайси ҳокимиятга мансуб бўлмаган, ўзига хос, мустақил, ҳокимиятлар орасидаги оқилона мувозанатни таъминлайдиган институт эканлиги ҳақидаги мулоҳазаларини ҳуқуқий жиҳатдан тўғри деб ҳисоблаш мумкин;

иккинчидан, “Прокуратура органларида хизматни ўташ тартиби тўғрисида”ги Қонунни қабул қилиш, ушбу Қонунда прокуратура органларида хизматни ўташга доир умумий қоида ва нормалар белгиланиши мақсадга мувофиқ бўлиб ҳисобланади;

учинчидан, прокуратура органларида фаолият олиб бораётган ходимларнинг иш ҳақи қонун билан белгиланиши

ва микдори улар бажарадиган вазифа ва функцияларнинг кўлами ҳамда аҳамиятига мутаносиб бўлиши лозим;

тўртинчидан, Ўзбекистон Республикасининг “Прокуратура тўғрисида”ги Қонунида прокуратура органларининг жинойтчиликка қарши курашувчи, шу жумладан, суриштирув ва дастлабки тергов органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш борасидаги вазифа ва ваколатларини янада аниқ кўрсатиб ўтиш мақсадга мувофиқ.

REFERENCES

1. Федоров Н.В. О судебной реформе в России // Государство и право. 1992. №6.
2. Бессарабов В.Г Место прокуратуры в государственном механизме современной России. // Законность. - 1999. - № 10. - С. 40-45.
3. Кореневский Ю.В. Становление правового государства в Российской Федерации и функции прокуратуры. Круглый стол / Ю.В. Кореневский // Государство и право. - 1994. - № 5. - С. 3-34.
4. Виноградов О.А. Прокуратура в системе органов государственной власти // Законность. - 1997. - № 4. - С. 47-49.
5. Ломовский В.Д. Какой власти принадлежит прокуратура.//Российская юстиция.- 2001. - № 9. - С. 21-22.
6. Якупов, З. Р. Роль прокуратуры в механизме государственной власти современной России. // Право: современные тенденции : материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Краснодар, февраль 2017 г.). — Краснодар : Новация, 2017. — С. 95-98. — // [Электрон манба]. URL: <https://moluch.ru/conf/law/archive/225/11641/>.
7. Бойков А. Д. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990–1996 гг. М., 1997.
8. Исламов З.М. К какой власти отнести прокуратуру? - Народное слово, 3 июля 2003 года.
9. Раджабова М.А. Хукукий давлатчилик сари. –Т.: “Ўзбекистон”, 2000. - 22-24-бетлар.
10. Алимов Ф. Правовой статус и деятельность органов государственной власти в Республики Узбекистан. – Т., 2004 – С.40.
11. Жасимов И.К. Суд-хуқуқ ислохотлари ва инсон хуқуқлари ҳимоясидаги прокуратуранинг бугунги кундаги ўрни. – Т., 2004.-С. 74.

12. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 25.11.2020 й., 06/20/6118/1562-сон. 17.03.2021 й., 06/21/6188/0216-сон.
13. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 22-сон, 425-модда, 25-сон, 531-модда.
14. Ибрагимов, З.С. Мустақиллик ва Ўзбекистон Республикаси прокуратураси (истиклол йилларидаги ҳуқуқий мақоми ривожланишининг қиёсий таҳлили) - Т.: “Ношир” 2011. - 169-бет.
15. Angela J. Davis. The American Prosecutor: Independence, Power, and the Threat of Tyranny. American University Washington College of Law, p/443
16. http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=63025